

letnik 7, številka 3 / 2008, ISSN 1854-4096
[Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)
Odgovorni in tehnični urednik, [Marino Kačič](#)
Naročnikov v digitalni in zvočni obliki: 1142

=====

Opozorilo: Avtorji prispevkov so odgovorni za svoja stališča!

[Domov](#) [Uredništvo](#) [Naročite brezplačen Rikoss](#)

KAZALO

- [1. UVODNIK: Kako povedati o težavah z vidom, da si ne onemogočim odnosa](#)
- [2. AVTOPORTRET: Sonja Pungertnik](#)
- [3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Slepim lahko doživljamo atrakcije zabaviščnih parkov](#)
- [4. INTEGRACIJA: Slepim in slabovidnim prilagojen voden ogled razstave Slovenski impresionisti in njihov čas 1890-1920](#)
- [5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: Zakon o duševnem zdravju](#)
- [6. DOBRO JE VEDETI: Web 3.0 – evolucija svetovnega spleta se nadaljuje](#)
- [7. TESTIRALI SMO: WebVisum – vaš novi spletni pomočnik](#)
- [8. NAMIGI IN NASVETI: Iskanje izgubljenega kazalca, kako najti star program](#)
- [9. OGLASNA DESKA: Novodobni človek v iskanju sreče](#)
- [10. NOVIČKE: Nokia N79 in N85, Tretjina Visto zamenja z XP, Kamera, ki posnema oko, Nova različica storitve za pošiljanje SMS iz računalnika](#)

1. Kako povedati o težavah z vidom, da si ne onemogočim odnosa?

Urednik in avtor: *Marino Kačič*

Ljudje smo različni: eni bolj odprti in komunikativni, drugi bolj zadržani, tretji bolj zaupljivi. Delno je to odvisno od značajskih potez, delno od izkušenj v življenju, delno pa tudi od socialnih ter družbenih okoliščin. Ne glede na različnosti je skupno vsem, da nekatere dele sebe pokažemo, druge dele pa skrivamo, dokler ne pride do zaupanja. So pa tudi deli v nas (zgodbe, izkušnje, misli, želje), ki pa jih za nobeno ceno ne bi pokazali nikomur. To bi namreč bilo podobno kot če bi se slekli pred drugim. Način kako se ljudje odzivamo glede bližine in kako se v skladu s tem obnašamo, je odvisen tudi od tega, koliko ljudem zaupamo, koliko nam je kdo blizu in kakšen pomen ima za posameznika določena vsebina. Nekaterim ljudem lahko povemo več kot drugim in nekatera svoja doživetja lažje povemo kot druga. Zakaj je tako?

Intimnost

Intimnost in zasebnost si lahko predstavljamo kot tri koncentrične kroge: najmanjši znotraj, srednji zaobjema prvega in največji zaobjema ostala dva. Najmanjši, notranji krog predstavlja našo najglobljo intimo. Tisto, kar ne pokažemo nobenemu. Če pa že, le delno in res izjemoma. Tam hranimo naše največje skrivnosti o nas kot so: izkušnje iz lepih intimnih trenutkov, naše želje in fantazije, naše največje strahove in dvome, ipd. Ker smo tam najbolj ranljivi, je to shranjeno najbolj globoko v nas. Drugi, srednji krog predstavlja našo intimo do katere "dovolimo" svojim najbližjim ljudem, ki jim zaupamo in ob katerih se počutimo varni. To so običajno partner, dobri prijatelji, nekateri svojci ipd. Z njimi lahko podelimo nekatere svoje izkušnje, dvome, strahove ali dileme s katerimi se spopadamo. Da pridejo ljudje v ta naš krog, morajo skozi preizkušnje in vzbujati morajo resnično zaupanje. Če nas prevečkrat razočarajo, ne dobijo tega statusa ali pa ga celo zgubijo, če so ga že imeli. Zunanji, največji krog intimnosti ponazarja prostor intime v kateremu imamo svoje filtrirane, previdno predelane informacije. Tu se pokažemo le kolikor je nujno potrebno in še to previdno. Sem običajno sodijo: širše sorodstvo, netesni prijatelji, znanci, strokovnjaki za pomoč, ipd. Prostor izven tega največjega tretjega kroga pa je rezerviran za vse ostale ljudi, tudi ljudi, ki jih na novo spoznamo. Zato smo s temi ljudmi, relativno hladni in na distanci (Milivojevič 1999).

Postopno zблиževanje

Podobno kot krogi, ki ponazarjajo našo osebno intimo, gre postopoma tudi naše zблиževanje. Ko se z nekom srečamo, se najprej spoznavamo. Takrat smo vpljudni, prijazni in na distanci. Le malo povemo o sebi, kar pa že, je bolj površinsko. Če sčasoma dobimo občutek varnosti, postopoma več povemo, več zaupamo in se tako spoznavamo. Na ta način se odnos pogloblja. Le tistim redkim ljudem s katerimi se najbolj ujamemo, najbolj čutimo podobnost in željo po približevanju, dovolimo, da pridejo še globlje v naš intimni prostor. Z njimi delimo bolj osebne in globoke teme, njim bolj zaupamo, njihovim besedam bolj verjamemo. Tako se še večja želja po približevanju. Zelo, zelo redkim in le občasno kdaj pa kdaj dovolimo, da se nam povsem približajo. Vendar je tudi to ob zelo globokih prijetnih ali neprijetnih čustvih. Na primer, ko smo zaljubljeni, ko smo zelo veseli, ko nas je zelo strah, ko smo

globoko prizadeti ali jezni. Kako poteka ta proces zблиževanja pa je v veliki meri odvisno od značaja posameznika in njegove osebnosti. Drugače gre pri zaupljivih, kot nezaupljivih ali tistih, ki so navajeni veliko stikov in od tistih, ki imajo malo stikov. Zelo vplivajo na ta proces tudi izkušnje: slabe izkušnje na primer z zблиžanjem, odvrtaajo ljudi od ponovnega zблиževanja..

Povedati ali skrivati

Prej opisane lastnosti in procesi so enaki za vse ljudi. Poleg teh ima vsak človek še določeno svojo specifičnost. Za ljudi, ki imajo okvaro vida in ne vidijo ali zelo slabo vidijo, velja na primer za eno od temeljnih dilem: "Povedati ali skrivati, da ne vidim?" Če pa že ja, kdaj in koliko?" Pri tej dilemi pa gre pravzaprav za boj s strahovi. Po eni strani so ti strahovi vezani na občutke manjvrednosti, sramu in strahu pred RAZVREDNOTENJEM. Po drugi strani so strahovi, ki so vezani na odzive okolice. Na primer: "Kako da ne vidiš, saj hodiš sam. Samo delaš se, da slabo vidiš. Postal si vzvišen, greš mimo mene in me ne pozdraviš. Kupi si očala ali leče, pa bo bolje." Prav poseben strah pa je vezan na dodelitev statusa drugorazredne družbene vloge invalida. Ko nas okolica uvrsti v tak predalček, se začne obnašati drugače kot do ostalih. Bodisi s pozicije usmiljenja, bodisi s pozicije strahu in izmikanja, bodisi s pozicije pokrovitelja Vse to pa ustvarja pritisk na okrevajočega, v katerem vzbudi odpor. Prav ta odpor pa si okolica razlaga kakor da ta oseba še ni sprejela invalidnosti, medtem, ko za okrevajočega to pomeni jemanje njegove osebne svobode. V vsakem primeru obstaja zelo velika verjetnost, da postopoma ponotranjimo pričakovanja okolice, tudi zaradi hvaležnosti, pomoči, ki nam jo okolica nudi. To pa pomeni, da se prilagodimo vlogi invalida.

Prej opisani in še mnogi drugi razlogi običajno to dilemo prevesijo v prid skrivanju. S skrivanjem se v veliki meri izognemo prej omenjenim strahovom in slabim izkušnjam. Na dolgi rok pa skrivanje lahko oblikuje specifično vedenje izmikanja, ki nas omejuje na funkcioniranje v fizično-socialnem znanem prostoru, ki ga obvladujemo. Hkrati pa se mnogi zavedajo, da so ujeti v dvojno zanko v kateri sta slabi obe rešitvi: če poveš, je velika verjetnost, da te bodo vzeli kot manjvrednega ali pa te celo zavrnili ter se te izogibali. Če ne poveš pa razvijaš skrivaški stil, ki te omejuje na ozek teritorij. Večina pa si vendarle želi stikov. Ali obstaja kakšna rešitev, kjer se ni treba toliko bati zavrnitve in se zato ni treba skrivati?

Faze razvoja odnosa

Vsak odnos gre skozi različne faze v katerih se razvija in pogloblja. Scott Peck je (1994) veliko delal z ljudmi in skupinami ter ugotovil, da ima tudi skupina razvojne faze. Njegov model psevdo skupnosti osvetljuje štiri faze skozi katere poteka proces razvoja skupine: (1) Faza psevdo skupnosti [zadržanost, previdnost, vzpostavljanje bližine], (2) Faza kaosa [preizkušanje meja, razkrivanje individualnosti, krize, napredovanje ali nazadovanje], (3) Faza izpraznitve [medsebojno odkrivanje, podpora, razumevanje, želja podeliti z drugimi], (4) Faza prave skupnosti [sodelovanje in medsebojno podpiranje, sprejemanje drug drugega, občutek varnosti in medsebojnega zaupanja].

Iz osebnih in delovnih izkušenj vem, da podobno poteka tudi proces razvoja odnosa med dvema ali več posamezniki. Najprej smo previdni in vljudni (formalnost). Potem

se odnos postopoma pogloblja (seznanjanje drug z drugim). Nato prihaja do potrebe po nadaljnji poglobitvi odnosa (prijateljstvo ali zavrnitev). Če se tu odnos ne konča ali prekine, se poglobljanje odnosa nadaljuje, kar privede do sožitja v odnosu (enakopravno partnerstvo). Ta proces je skladen z poglobljanjem intimnosti (glej zgoraj o treh krogih intimnosti). Bolj odnos napreduje, bolj se drug drugemu odpiramo v intimnosti. Ta proces se lahko zaustavi v katerikoli fazi, saj obstaja kopica nevarnosti in razlogov za to. Včasih pa se postopoma in prek kriz nadaljuje vse do zadnje stopnje sožitja oziroma prijateljstva, ko dovolimo osebi na drugi strani zelo globoko v našo zasebnost oziroma intimnost.

Model postopnega seznanjanja

Pri ljudeh z okvaro vida visi v zraku prav specifična nevarnost pri razvoju novega odnosa. Namreč, če povem, da ne vidim oziroma zelo slabo vidim, je zelo velika verjetnost, da se ne bo odnos razvijal naprej ali da pride do prekinitve ravno začetega odnosa. Kako bi se lahko temu izognil?

Ključno pri tem je koliko in kdaj povedati! V fazi formalnosti, ko smo že tako in tako previdni in vljudni, ni dobro povedati, da imamo težavo z vidom. Razen, če to neizbežno zahteva okoliščina. Sicer se v tej fazi ljudje prestrašijo, zbijijo in najpogosteje umaknejo.

V fazi seznanjanja drug z drugim, ko prihaja do poglobljanja odnosa je čas za to, da povemo. Vendar tudi v tem primeru predlagam previdnost. Kot si ljudje v vsakdanjem odnosu ne povemo vseh svojih skrivnosti in problemov na enkrat, ampak postopoma, povejmo tudi postopoma in previdno, da imamo težave z vidom. Bolj nas ljudje spoznajo, lažje sprejmejo tudi naše posebnosti. Pri tem bi odsvetoval uporabo besede slep, saj ob začetku seznanjanja. Beseda slep pač govori o celem človeku in ne o težavi z očmi. Predvsem pa sproži kulturni program predstav o slepih, ki pa je kulturno stereotipen. Tako nas ljudje ne morejo vsaj nekaj časa spoznavati, ampak nas ocenjujejo s pomočjo tega kulturnega programa. To pa vodi najpogosteje do zapletov, neredko pa tudi do prekinitve odnosa. Prav to pa je tisti strah, ki nas največkrat odvrne od tega, da bi povedali. Lahko se zgodi, da nas bodo nekateri tudi v tej fazi zavrnil, vendar je verjetnost glede na prejšnjo fazo neprimerno manjša. Predvsem zato, ker se že toliko poznamo, drug drugemu nekaj pomenimo in smo si relativno bolj blizu.

Če ne pride do zavrnitve ali prekinitve odnosa, se potem, ko smo povedali začne naslednja faza - prijateljstva. S tem se začne še večje zanimanje za drugega, podpiranje in razumevanje. S tem pa tudi postopno razumevanje naše težav glede vida. Tudi v tej fazi je potrebno postopno razgrinjanje sebe (tudi glede vida), kar postopoma vodi v vse večjo sproščenost.

Nazadnje v nekaterih odnosih (če poteka razvoj odnosa v obe smeri in ne samo s strani videčih) pride do naslednje faze (partnerstva), ko nas ljudje ne jemljejo več kot invalide. Ta faza se začne, ko ljudje pozabijo, da zelo slabo ali nič ne vidimo. To se v praksi kaže na primer s tem, da nam rečejo: "poglej tisto!" Ali nam pozabijo pomagati! Pokažejo nezadovoljstvo oz. niso več previdni pri tem, kar rečejo ipd. Skratka, začnejo se obnašati kot se obnašajo vsi ljudje med seboj. V dobrem in slabem smislu. Če se počutimo prizadeti, vzbujamo občutke krivde. To pomeni, da "vlečemo

nazaj" v tretjo fazo, kjer nas ljudje sprejemajo, ampak so do nas previdni in se obnašajo kot do posebneža oz. t.i. invalida. Mnogi slepi in slabovidni doživljajo to kot nerazumevanje okolice, dejansko pa je to dokaz, da jih sprejemajo kot ljudi in ne kot posebneže oziroma invalide. Boleče je pravzaprav za tiste ljudi z okvarami, ki osebno še niso presegli meje, ki ločuje invalide in one, ki gredo onkraj invalidnosti. Vidimo, da je pravzaprav proces obojestranski: tako v osebni rasti kot pri razvoju odnosa.

Primer: mnogi hendikepirani mladi, ki prihajajo k meni na svetovanje ali terapijo si želijo vzpostaviti stik s potencialnim partnerjem. Ena od možnosti, ki omogoča veliko število stikov je internet. Večinoma pa se glede tovrstnih stikov pritožujejo, da nastane problem potem, ko je potrebno fizično srečanje, čeprav so prej že dobro razvili odnos na daljavo. Njihove izkušnje so take, da če takoj seznanijo prijatelja na daljavo o stanju vida, večina prekine odnos. Po drugi strani, če povedo kmalu, sploh ne pride do razvoja odnosa.

Nasveti in način kako usmerjam svetovalno delo, gredo v smer postopnega seznanjanja (kot kaže moj model postopnega seznanjanja). Potrebno je povedati, a ob pravem času, na pravi način in znati je potrebno dozirati. Izkušnje teh, ki so poskusili po tem nasvetu (modelu), so v veliki večini pozitivni. Odnos se je v večini primerov (prek 90%) uspešno razvijal. Če se je ustavil ali prekinil, pa večinoma niso bili razlogi v slabem vidu, ampak pretežno taki kot pri drugih ljudeh. Torej v značajskih, karakternih, osebnostnih ali drugih težavah. V teh primerih pa je potrebno delati tudi na spremembi in osebnostni rasti kot bi morali vsi ostali. Tu se ne bi smeli skrivati za težavo vida. Če se skrivamo za tem, je to v prvi vrsti izigravanje samega sebe. Projicirati razloge na druge, je le obrambni mehanizem, kot je pri ljudeh, ki ne zmorejo pogledati svojih osebnih težav. Z veseljem lahko rečem, da sem mnogim v takih primerih v procesu svetovalnega dela pomagal. Najprej pa sem seveda moral sam skozi ta proces. No, pravzaprav še vedno hodim po tej poti osebne rasti, saj menim, da je to vseživljenjski proces, kot del vseživljenjskega učenja.

Viri

Peck, M. S. (1994). Svet, ki čaka, da se bo rodil. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Milivojevič, Z. (1999). Emocije - psihoterapija i razumevanje emocija. Novi Sad: Prometej.

[Na vrh](#)

2. AVTOPORTRET: Sonja Pungertnik

Da mi je ime Sonja in ne Vesna kot je želela moja mama, imajo zaslugo moje tri starejše sestre. Četrta, ki je pet let mlajša od mene, kajpada na to še ni mogla vplivati, kakor tudi ne moja starša na dejstvo, da sem se rodila z očesno okvaro, katera me je zaznamovala s slepoto. Moj prvi jok in smeh se je razlegal po gričkih in dolinah majhne štajerske vasice Razdelj pri Novi Cerkvi, kjer je mirno teklo moje življenje vse do trenutka, ko nas je obiskal tiflopedagog Zavoda za slepo in slabovidno mladino iz Ljubljane in me našel v narobe obutih oranžnih škorenčkih. Lahko si mislite, da ga nisem bila ravno vesela. Še zlasti potem ne, ko sem izvedela, da je tistega dne padla odločitev, da bom morala od doma.

Pa vendar je odhod v Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljano zame pomenil prvi korak do samostojnega življenja in izobrazbe, ki sem jo kasneje nadgradila do fakultetne, ko sem končala študij defektologije na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Moja poklicna želja je bila delo s slepimi in slabovidnimi. Moji svetli vzorniki pa slepi učitelji, za katere sem prepričana, da so mi prav s svojim zgledom dali največ koristnega za življenje. Nekaj priložnosti za to, da jih posnemam se mi je v življenju že ponudilo, ko sem bila zaposlena kot vodja predšolskega oddelka oz. kot učiteljica v oddelku s prilagojenim programom v Zavodu za slepo in slabovidno mladino. Takrat sem vodila tudi krožek, v katerem smo se z mladimi pogovarjali o tistih stiskah in radostih odraščanja, ki so ljudem brez okvare vida prihranjene. Podobno je bilo tudi, ko sem bila koordinatorica posebnih socialnih programov pri Zvezi društev slepih in slabovidnih Slovenije. Pred časom pa me je poklicna pot popeljala v kolektiv Zavoda sv. Ignacija za izobraževanje in raziskovanje, kjer delam na področju svetovalnega dela in izobraževanja odraslih.

Kljub temu pa del mene ostaja povezan s slepimi in slabovidnimi ter invalidi nasploh. Kot članica Sveta vlade Republike Slovenije za invalide in članica skupine za nadziranje izvajanja Akcijskega programa za invalide se trudim, da bi Slovenija postala čimbolj prijazna do invalidov. Svoje znanje in izkušnje z veseljem prenašam naprej na različnih seminarjih in izobraževanjih v okviru naše invalidske organizacije ter ob drugih priložnostih. Slepoto jemljem kot izziv, s čimer pa ne želim reči, da je življenje z njo lahko. V preizkušnjah, ki jih prinaša okvara vida, vidim možnost za osebnostno rast. Menim, da si za to mora človek prizadevati vse življenje. Sem človek akcije in nisem navdušena nad pasivnim čakanjem ali tarnanjem nad tem, kako družba ter okolje za nas nič ne naredi. Tudi zaradi tega veliko svojega časa ter energije, vlagam v ozaveščanje okolice o tem: kdo smo slepi in slabovidni, kaj zmoremo in kje potrebujemo pomoč. Izvajam različne delavnice za vrtce, šole in tudi za odrasle. Vedno znova spoznavam, da moramo invalidi za marsikatero težavo iskati odgovor pri sebi in ne le pri drugih, kot to tako radi počnemo. V tem duhu enajsto leto pripravljam in vodim tudi mesečno oddajo Luč v temi s tovrstno tematiko na radiu Ognjišče. Delo pred mikrofonom me veseli prav tako kot povezovanje različnih prireditev ali moderiranje posvetov in okroglih miz.

Poleg omenjenih del pa opravljam v življenju še dva pomembna poklica. Poklic žene in matere. Družina je zame največja vrednota, zato mi ni vseeno koliko časa ji posvečam. Še zlasti pa mi je pomembno, kako kvaliteten je ta čas. Z možem sva ponosna, da nama je v sedmih letih skupnega življenja uspelo ustvariti lasten prijeten

dom, pa čeprav je bilo marsikdaj potrebno stisniti zobe ter se učiti tudi odrekanja. Majhen vrt, ki ga obdelujemo, mi prinaša veliko zadovoljstva In neposreden stik z naravo. Sejanje, okopavanje, pobiranje sadov..., vse to mi je v veliko sprostitev. Nekoliko me vznemirjajo le tisti majhni prebivalci vrta, ki jih ni nič kaj prijetno čutiti pod prsti. A kaj hočemo, tudi ti morajo biti.

Največjo izpolnitev pa je v moje življenje prinesel sin Marko, ki je ravno letos postal čisto pravi šolar. On je tisti, ki me vedno znova uči, kako so lahko tudi velike stvari preproste ali kako na videz še tako nepomembna stvar lahko postane predmet čudenja in občudovanja. On je tisti, ki se upa iz srca nasmejati, ko se mami spotakne ali kam zaleti in je ponosen, kadar lahko kaj pomaga. Z njegovo pomočjo moj svet postaja raznobarven in celo slike oživljajo.

Če mi ob vsem tem ostane še kakšen trenutek prostega časa, ga izkoristim za branje. Vesela sem, da moje delo v službi zahteva nenehno strokovno izpopolnjevanje. Tako ni nevarnosti, da bi se prepustila občutku, da se mi ni potrebno več izobraževati. Pri tem mi je v veliko pomoč računalnik s prilagojeno dodatno opremo, brez katerega si ne morem več predstavljati svojega dela in tudi življenja nasploh. Ne glede na to, da je računalnik moj vsakdanji spremljevalec pa vem, da še zdaleč ne znam izkoristiti vseh njegovih možnosti. Zato si želim svoje znanje na tem področju še izpolniti.

Moj vsakdan je tako izpolnjen do zadnjega kotička. Prepričana sem, da bi tako bilo tudi, če bi imel dan še kakšno urico več. Neuresničenih idej in želja je namreč še veliko. Tudi številni hobiji, kot je glasba, planinarjenje, drsanje, ples... bodo morali počakati na primernejše čase. Še dobro da je tako. Mar ne?

[Na vrh](#)

3. POPOTNIŠKI UTRINKI: Slepí lahko doživljamo vse atrakcije zabavišnih parkov

Avtor: *Aleš Kuhar*

Urednica rubrike: *Metka Pavšič*

Med 23. majem in 15. junijem letos je v Ljubljani ponovno gostoval velikanski lunapark, ki je prispel neposredno iz Amsterdama na Nizozemskem. V otroštvu me te atrakcije niso zanimale, me pa zdaj, pri tridesetih letih toliko bolj. Zato sem se kar hitro odločil, da se odpravim tja. Park je bil postavljen na parkirišču edinega večjega nakupovalnega središča v Ljubljani. Prvič sem ga raje obiskal s spremljevalcem. Poskusil mi je kar najbolje opisati vse zabavišne atrakcije, naprave. Sseveda sem vsako tudi preizkusil. Vseh mogočih zanimivosti je bilo približno 35. Naj omenim Mega booster. Vsedel si se na napravo, se z varnostnimi ograjicami priklenil k sedežu, nato pa te je stvar najprej vrtela kot navaden vrtiljak, vrhunec pa je bil dosežen s spremembo smeri. Še pred tem pa te je dvignilo kakih 50 metrov v zrak ter te hitro vrtelo naprej in nazaj kot bi delal prevale. Vmes pa seveda nori zvočni efekti, tako s strani ozvočenja te naprave, kot s človeških ust. Nekateri so vzklikali zaradi strahu, jaz pa iz strašne želje po »še«.

Prišel je zadnji dan gostovanja, 15. Junij, ko sem v večernih urah sam, brez pomoči spremljevalca ponovno obiskal omenjeni lunapark. Takrat sem bil prepuščen sam sebi in zaposlenim v lunaparku. Vse je potekalo brez težav. Že ob prvi želji po vožnji z neko napravo sem naletel na prijaznega gospoda, ki mi je ponudil pomoč. Tako mi je uspelo obiskati tudi ostale atraktivne naprave, ki sem si jih želel preizkusiti.

Po nekaj deset vožnjah in vrtenjih sem, seveda na mojo željo, obiskal tudi poslovne prostore kolektiva, da bi morda vspostavil stik še s kom od zaposlenih. In tako sem spoznal gospoda Erwina Jorno, starega 31 let, doma iz Amsterdama. Pred odhodom domov sva si izmenjala elektronske naslove, od tega dne dalje, pa se je vse skupaj začelo odvijati z veliko hitrostjo.

V nekajkratnem prijateljskem pisanju sva se pogovarjala o načinu življenja slepih, možnostih gibanja, problemih ipd.. Nato pa je sledilo nekaj nepričakovanega, veliko presenečenje. V enem od naslednjih sporočil me je vprašal, če kaj sam potujem tudi v tujino in če sem pripravljen obiskati samo mesto Amsterdam.

Spraševal sem se, če morda ne gre za kako zvijačo. Potreben je bil premislek. Pomislil sem, če naj pustim vse skupaj pri miru, a po enotedenskem premisleku sem se le opogumil in sklenil, da se spustim v to pustolovščino. Sporočil sem gospodu, da z moje strani ni težav. Skrbeli so me le stroški povezani s potjo.

Dne 8. Julija prispe novo elektronsko sporočilo. V njem gospod pove, da čaka le še potrditev direktorja parka. Sledi še nekaj splošnih vprašanj o mojem gibanju, načinu življenja ipd..

11. julija dobim priporočeno pošiljko. Kakšna reklama ali opomin si mislim. Pa mi poštna uslužbenka pojasni, da je prispelo zame vrednostno pismo iz tujine.

V kuverti so se res nahajali različni dokumenti, pošta pa je prispela iz Amsterdama. Za pomoč pri branju sem poprosil enega od sosedov v bloku. Šlo je za različne vstopnice, pozdravno pismo gospoda Erwina Jorne, najpomembnejši dokument pa je bila povratna letalska vozovnica za Amsterdam. Prvi hip me je obšel dvom, da se morda kdo norčuje iz mene, potem pa me je zajelo nepopisno veselje. Kot bi zadel glavni dobitok na loteriji. Vedel sem, da mi obisk Nizozemske ne uide. Samo da ne bi kaj zbolel, kar je moja poletna navada. Vozovnica je bila rezervirana za 20. Julij.

Groza, tako hitro. Jaz pa moram do takrat še vedno hoditi v službo in uspešno opravljati delovne obveznosti.

Tisti petek, po končani službi, ki je bila bolj sanjaško opravljena, kajti misli so mi že pošteno utekale v Amsterdam, sem zvečer spakiral še kovček. Po glavi so se mi podili še zadnji resni pomisleki ali se sploh podati na to pot. Ne, si rečem, preveč vznemirljivi trenutki bodo zamujeni, med drugim obisk Nizozemske, Amsterdama, mesta neskončne zabave...

Odhod letala je bil v nedeljo, ob 5. uri zjutraj. Za mano pa malce neprespanih noči. Doma spijem še zadnjo kavico, še nekaj taktov narodno-zabavne glasbe, ki mi odmeva s televizijske postaje, katere program redno spremljam, pred mano pa največja pustolovščina življenja.

Ura je pol treh ponoči. Nekaj mladeničev, ki so verjetno odhajali iz znanega ljubljanskega nočnega lokala glasno prepeva popevko Ne reci nikdar... Jaz pa že pod roko držim kolegico, starejšo gospo, ki me bo odpeljala na letališče Jožeta Pučnika Brnik, kjer se moja samostojna pot šele začne. , obstoja še vedno druga možnost, oditi nazaj v stanovanje, na moj drugi dom, poklicati prijateljico in se raje kot v Angleščini pogovarjati v Slovenščini? Ne, tako daleč je šlo dobro, pa bo šlo tudi do konca, si prigovarjam.

Na letališču vse poteka, kot po maslu. Pregled prtljage, gospa pri okencu pristojnim sporoči, da gre za slepo osebo. Ne komplicirajo, pravijo, da bodo poskrbeli zame. Potoval sem namreč preko Frankfurta, kjer sem se moral vkrcati na naslednje letalo skandinavske družbe.

Spijem še gorenjsko kavo na letališču, stisk rok, vsaj en teden slovo od domovine. Potovanja se ne da več preklicati. Sem že na letalu za Frankfurt!

Brez težav v Frankfurtu prestopim na letalo za Amsterdam, seveda s pomočjo mlade stevardese. Zelo prav mi pride, da sem pravi mali angleški slovar in tako nimam težav s komunikacijo. Na nizozemskih tleh pristanemo malce bolj na trdo. Sledi stisk roke gospoda Erwina Jorne. Torej, je vse skupaj le resnica.

Opazim, da je vreme precej bolj hladno. Kasneje mi je Erwin povedal, da je zunaj 17 stopinj C. Julija se baje temperature dvignejo največ do 21, maksimalno do 23 stopinj Celzija. Z avtomobilom se odpeljeva do mesta kjer bom prebival. Tako hitro sva na cilju? Jaz pa sem si predstavljal Amsterdam po velikosti približno takega kot je London, ki sem ga že obiskal. Pa sva prispela na cilj v desetih minutah vožnje z vsemi semaforji vred.

Mesto, kjer sem bil nastanjen se nahaja na zahodnem delu Amsterdama, v bližini živalskega vrta, kjer je stalno nameščen zabaviščni lunapark, ki sem ga obiskal v Ljubljani.

Gre za mobilno, torej montažno hišo, v stilu resničnostnega šova na eni naših najbolj gledanih televizij, le da je tu vse povsem podobno običajnemu stanovanju. Tu namreč živi tudi del zaposlenih zabavišnega parka, vsega skupaj jih je okrog 200, nekaj pa jih prebiva v najetih stanovanjih v blokih. Ddirektor pa živi v hiši, ta ponavadi nikamor ne potuje, podjetje ima namreč sedež v Amsterdamu s predstavništvu oziroma odgovornimi osebami po drugih državah.

Sledi nekakšen zajtrk. Sprašujem se, bo pašteta, morda jajce na oko, bom jedel Jaternico (tako se reče zasavski klobasi)? O hrani z gospodom še nisva veliko govorila. Bom že preživel, si mislim.

Na nizozemskem za zajtrk večinoma jedo sir, vendar povsem drugačnega okusa kot je naš bohinjski ali katerikoli drug naš sir.

Sira pa že nasploh ne obožujem, pa bo za silo že šlo, si mislim. Po zajtrku seveda sledi kava, zraven moja razvada. Priboljšek v obliki prižgane paličice.

Nato sem malce spremljal osebje, ki je opravljalo svoje jutranje obveznosti. Vsak dan se park ob določeni uri namreč odpre za obiskovalce.

Po enodnevnih sprostitvi smo si šli ogledati nekatere znamenitosti, ki so bile meni dostopne.

Obiskali smo muzej voščenenih lutk, podoben tistemu v Londonu. Tu mi stvari niso bile dostopne, zato mi je gospod Erwin na najboljši možen način poskusil stvari opisati. Bolj zanimivo pa je bilo v znameniti holandski coklarni v vasici Zaanse Schans. Tu se seveda še vse izdeluje ročno. Od oblikovanja surovega lesa, samega kopita ipd.. Le brušenje lesa poteka strojno. Vrednost teh cokelj je zaradi ročnega dela kar velika. Muzejev v tej vasici nisem obiskal, ker nismo vedeli kateri bi bil lahko zanimiv za slepe. Omenjena vasica je znana tudi po kar 700 mlinih na veter in posebnih lesenih hiškah.

Naslednja zanimivost pa je bila Cvetlični trg Alsmer v središču Amsterdama.

Če želiš kupiti kakšen šopek za svojo drago, se moreš udeležiti licitacije. Tu se z rožami trguje. Stojnice ponujajo različno cvetje. Prevladujejo vrtnice. Na žalost je namesto kake deklice dobil svoj šopek le g. Erwin, v zahvalo z moje strani za prijazno vodenje in spremljanje.

Sprehodila sva se še preko damskega trga, mimo kraljeve palače. Sledil je postanek v Rdeči četrti.

Vse skupaj izgleda kot nakupovalno središče sredi Ljubljane. Tu imaš na razpolago trgovino s samimi kondomi, kinodvorane, v katerih vrtijo izključno filme z erotično vsebino. Glavna atrakcija pa so na stežaj odprta vrata javnih hiš, kjer si lahko, če te stvar zanima brez težav privoščiš sprostitvev v obliki namišljene ljubezni. V lokal lahko vstopiš le z osebno izkaznico. Uslužbenec preveri polnoletnost in ti ponudi možen izbor deklet, ki so na razpolago za tisto urico. Midva se skozi četrt le sprehodiva. Te znamenitosti sem si ogledal v večih dnevih, ker je gospod Erwin imel kup delovnih obveznosti. Ostala je še cela kopica znamenitosti. Od brusilnice diamantov, kraljeve palače ipd.. Nekatero so kar precej oddaljene iz Amsterdama.

26. Julij je tu. Sledi še zadnja sprostitvev v zabaviščnem parku. Temu sledi večerja z večino delavcev tega parka. Poslušamo tradicionalno nizozemsko glasbo. počasi bo treba jemati slovo. G. Erwin me bo v nočnih urah odpeljal do letališča, od koder se bo začela moja vrnitev domov. Vse je šlo brez težav. Prestop na drugo letalo in že stisnem roko gospe, ki me bo odpeljala proti domu.

To dogodivščino si bom zapomnil za vse večne čase. Z g. Erwinom sva še vedno v stikih prek elektronske pošte in občasno tudi preko mobilnega telefona. Morda pa zadevo še kdaj ponovim. Kdo bi vedel.

[Na vrh](#)

4. INTEGRACIJA: Slepim in slabovidnim prilagojen voden ogled razstave Slovenski impresionisti in njihov čas 1890-1920

Avtorica: **Rajka Bračun Sova, umetnostna zgodovinarica in muzeologinja**

"Tam, glej, se razprostira domovina, lepa kakor paradiž. ... Tam, glej, se razprostira ravan, okopana v soncu; iz zemlje same raste stotisočera luč, na drevju tam ob cesti so obviseli žarki, zlati cvetovi ... – pogledala je domovina sama sebi v obraz in je zardela od radosti ..." Ivan Cankar o Groharjevi Pomladi (Impresionisti 2008: 15)

Najsi radi obiskujemo muzeje in galerije ali ne, nedvomno je med nami malo tistih, ki za odmevno razstavo Slovenski impresionisti in njihovi sodobniki 1890-1920 v Narodni galeriji še niso slišali. Obsežna razstava se namreč ne ponaša samo s cenjenimi in priljubljenimi deli štirih mojstrov slovenskega impresionizma – Riharda Jakopiča, Matija Jame, Ivana Groharja in Mateja Sternena – ampak predvsem s poskusom celostne umetnostne in kulturnozgodovinske predstavitve obdobja med leti 1890 in 1920. Gre za obdobje slovenskega zgodnjega modernizma, ki ga je minister za kulturo Vasko Simoniti označil kot čas, »v katerem je slovenska ustvarjalnost dosegla enega svojih zgodovinskih vrhov, izoblikoval pa se je tudi domala ves kulturni aparat, kakršnega naj ima razvit narod«. (Simoniti 2008: 11)

Razstavne prostore Narodnega doma, stavbe iz konca 19. stoletja, v kateri je Narodna galerija sredi 20. let prejšnjega stoletja dobila matično domovanje, napolnjuje domala 400 eksponatov. Med temi osrednjo pozornost zavzemajo slikarska platna četverice impresionistov, ki jih kljub njihovi slogovni neenotnosti in pogostim likovnim odstopanjem od umetnostnega gibanja impresionizem označujemo kot slikarji impresionisti. Križanke v Ljubljani, Šentjakobska cerkev, Koprivnik, Škofja Loka, Kamnitnik, Pomlad, Breze, Ob Gradaščici, Laksenburg, Amsterdam, Durnstein, Krems, Devin, Sejalec, Macesen – to je le nekaj naturalističnih ali simbolnih krajinskih motivov, ki jih obiskovalec razstave lahko doživlja skozi oči slovenskih impresionistov. Urbane in pejzažne impresionistične motive dopolnjujejo izbrani portreti ter žanrski motivi.

Kot pove že naslov razstave, lahko na razstavi ob delih slovenskih impresionistov vidimo tudi dela številnih znanih slikarskih sodobnikov kot so Anton Ažbe, Ferdo Vesel, Ivan Vavpotič, Maksim Gaspari in drugi. Posebna vrednost razstave je tudi v predstavitvi sopotnic - žensk umetnic (Ivane Kobilce, Roze Klein Sternena, Louise Hermine van Raders Jama, Henrike Šantel in Helene Kottler Vurnik), ki so vse, razen priznane Kobilce, ustvarjale bolj kot ne v senci moških. Obsežen slikarski del razstave dopolnjuje predstavitev dosežkov urbanizma in arhitekture, fotografije (posebej velja izpostaviti fotografa piktoralista Avgusta Bertholda), kiparstva, in drugih izrazov vizualne kulture tistega časa (film, risba, grafika, knjižna ilustracija, karikatura), s čimer so avtorji razstave delo slovenskih impresionistov umestili v širši kulturni, družbeni in politični kontekst.

Še pred uradno otvoritvijo razstave spomladi se je Narodna galerija odločila, da razstavo približa tudi slepim in slabovidnim. V sodelovanju s pedagoškim oddelkom galerije sem tako zasnovala voden ogled razstave, komunikacijsko prilagojen potrebam ljudi z okvarami vida. Dejstvo, da je zaradi velikosti razstave v enem vodenem ogledu praktično nemogoče zaobjeti zgoraj opisane vsebinske sklope, me je spodbudilo k selektivnemu prikazu tematike in osredotočila sem se predvsem na slikarstvo, otipali pa smo tudi nekaj kipov. Kako slepim in slabovidnim predstaviti slikarske umetnine, je bil poseben izziv. Impresionistične slike je namreč kljub haptičnemu učinku barvnega nanosa brezpredmetno raziskovati z rokami. Slika je neotipljiv dvodimenzionalen likovni prostor, v katerega slikar z uporabo perspektiv in drugih globinskih vodil vnese iluzijo tretje dimenzije. Poglavitno vprašanje, s katerim sem se v vlogi muzejske pedagoginje soočila na razstavi slovenskih impresionistov, je bilo, kako likovno-vizualno informacijo posredovati ljudem, ki imajo okrnjeno vidno zaznavo stvarnosti.

Znano je, da je mogoče marsikatero sliko ob pomoči različnih reliefnih tehnik pretopiti v tipni prikaz. To velja zlasti za tisto likovno umetnost, ki je vezana na podobnost z videzom resničnega sveta, z drugimi besedami, ki svet okoli nas na nek način posnema. Najpomembnejše informacije, ki jih slika sporoča, lahko predstavimo v obliki tipne ilustracije in sicer s črtami različnih debelin in z različnimi vzorci površin.

Impresionistično likovno govorico pa je zaradi razpršenosti detajlov in nejasnih obrisov nemogoče pretvoriti v celostno tipno podobo. Zato sem slepim in slabovidnim dela slovenskih impresionistov skušala predstaviti z metodo opisovanja, obiskovalci pa so tudi lahko otipali primera Jakopičevega in Groharjevega pastoznega barvnega nanosa na posebnih reprodukcijah, ki so jih v ta namen pripravili v restavratorskem oddelku Narodne galerije.

Bistvo metode ustnega razlaganja oziroma opisovanja je, da pri slepih vzpodbudimo, pri slabovidnih pa dopolnimo vidno predstavo. Joel Snyder, ameriški strokovnjak na področju verbalne deskripcije, pravi: »Z metodo ustnega opisovanja vizualne informacije spremenimo v avditivne; tisto, kar je vizualno, postane verbalno. Da bi bila metoda opisovanja čim bolj učinkovita, morajo tisti, ki jo izvajajo, razviti sposobnost gledanja v največji možni meri, z besednim in glasovnim izražanjem pa morajo preseči raven vsakodnevne komunikacije. Ponovno se morajo naučiti videti, z večjo ostrino zaznavati vidni svet in zbrane informacije znati deliti s porabniki.« (Snyder 2003: 224)

Slovenski impresionizem se ponuja kot hvaležna tema obema: muzejskemu pedagogu, ki opisuje, in slepemu obiskovalcu, ki posluša. Impresije so slike užitka. Pa ne samo zaradi svetle in intenzivne barvne palete, s katero so slikarji impresionisti sledili svetlobnim in atmosferskim spremembam v naravi, ampak predvsem zaradi razpoloženske note, ki slike preveva. Spomnimo se besed Riharda Jakopiča, ko je ustvarjal intimistično občutene podobe: »Veste, jaz ljubim slike, ki so kakor sanje. To je sploh moj najljubši način. Pri meni se najprej rodi ideja in potem se dvigne nekje v duši podoba, kakor vizija. Slika meni ne sme nuditi otipljivega predmeta. Kakor je bila rojena, v tako obliko se mora preliti na platno. To so sanje, tam nekje v dnu duše ali človeka vroče zasanjane, iz neznanosti priklicane v življenje. Vseokrog se preliva za zibel določeni svet in nekje na sliki strmi iz njega predmet, ki ni otipljiv, pač pa

izražen in živ. Vizija je zgrabljena v širino in globino, sanje za žive.« (Impresionisti 2008: 55)

Lirični značaj impresionističnih slik sem slepim in slabovidnim obiskovalcem poskušala približati z objektivno in slikovito razlago. Umetnine sem opisovala na načelu prostorske organizacije, kar pomeni, da sem razlagala po delih v določenem zaporedju, s prizadevanjem, da predstavim čim bolj celovito podobo. Upoštevala sem tudi načelo od splošnega k podrobnostim. Z opisovanjem barv, linij, tonov, oblik in drugih likovnih prvin sem poskušala pri obiskovalcih obuditi morebitne vizualne podobe znamenitih impresij. Slabovidne sem spodbujala, da pri gledanju slik uporabljajo ostanke vida. Udeležence sem spodbujala k pogovoru, odgovarjala na njihova vprašanja in razmišljanja ter ob pomoči povratnih informacij izboljševala svojo razlago.

Kljub neposrednemu odzivu obiskovalcev se muzejski pedagog ob vprašanju, v kakšni meri je sporočilnost slik dosegla ciljno publiko, vedno znajde v zadregi. Eni in drugi dobro vemo, da tip, še manj pa opis, ne moreta nadomestiti vidnega stika z umetnino. Iz izkušenj pa lahko zatrdim, da taktilen in avditiven pristop pripomoreta k učinkovitejši govorici likovne umetnosti, ki je v primeru slovenskih impresionistov in njihovih sodobnikov naravnost očarljiva.

Opomba urednika:

Naslednji voden ogled razstave Slovenski impresionisti in njihov čas 1890-1920 za slepe in slabovidne bo 15. oktobra, ob 16. uri. Za voden ogled je potrebna predhodna telefonska najava na številko (01) 24 15 415.

Literatura

Impresionisti 2008: Slovenski impresionisti in njihov čas: vodnik po razstavi (ur. K. Preininger, A. Smrekar), Ljubljana: Narodna galerija.

Simoniti 2008: V. Simoniti, Srečanje z modernisti, Slovenski impresionisti in njihov čas 1890-1920 (ur. B. Jaki, A. Smrekar, M. Breščak), Ljubljana: Narodna galerija.

Snyder 2003: J. Snyder, Verbal Description: The Visual Made Verbal, E. S. Axel, N. S. Levant (ur.), Art Beyond Sight: A Resource Guide to Art, Creativity and Visual Impairment, New York: AEB in AFB Press.

[Na vrh](#)

5. NOVOSTI IZ INVALIDSKEGA VARSTVA: **Zakon o duševnem zdravju**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Zelo dolgo, vsaj 15 let, so trajala prizadevanja za zakonsko ureditev področja duševnega zdravja, predvsem glede dolgoletne neurejenosti (prisilne) hospitalizacije in obravnave oseb s težavami v duševnem zdravju. Julija letos je Državni zbor RS sprejel zakon o duševnem zdravju. objavljen je bil v Uradnem listu RS št. 77/2008 z dne 28. 7. 2008, veljati in uporabljati pa se je pričel od 12. 8. 2008 dalje.

Zakon o duševnem zdravju določa sistem zdravstvene in socialno varstvene skrbi na področju duševnega zdravja, nosilce te dejavnosti ter pravice osebe med zdravljenjem v oddelku pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice, obravnavo v varovanem oddelku socialno varstvenega zavoda in v nadzorovani obravnavi.

Zakon tudi določa, da se v primeru kršitev pravic osebe kot uporabnika zdravstvenih storitev pri izvajalcih zdravstvene dejavnosti, uporabijo določbe zakona, ki ureja pacientove pravice.

Kakršna koli oblika zapostavljanja na podlagi duševne motnje je prepovedana. Osebi se pri obravnavi zagotovi varstvo njenega osebnega dostojanstva ter drugih človekovih pravic in temeljnih svoboščin, individualna obravnava in enaka dostopnost do obravnave.

Mrežo izvajalcev, ki izvajajo programe in storitve za duševno zdravje v okviru javne službe, sestavljajo: izvajalci psihiatričnega zdravljenja, izvajalci socialno varstvenih programov in storitev, izvajalci nadzorovane obravnave in izvajalci obravnave v skupnosti.

Nevladne organizacije s področja duševnega zdravja opravljajo v okviru obravnave v skupnosti predvsem naslednje programe: svetovanje, samopomoč in izobraževanje, vodenje dnevnihi centrov, vodenje pisarn za svetovanje, stanovanjske in bivalne skupine, pomoč ter podpora pri učenju in študiju, delo z družinami, vodenje treningov socialnih in življenjskih spretnosti, organizacija pristočasnihi dejavnosti, zaposlitveni centri s podporno zaposlitvijo, usposabljanje za delo.

Zakon določa, da Republika Slovenija posebno skrb namenja duševnemu zdravju z vzpodbujanjem razvoja programov za osveščanje javnosti glede preprečevanja, razpoznavanja in zdravljenja duševnih motenj. Razvojni cilji in potrebe na področju preventive, psihiatričnega zdravljenja, celovite socialno varstvene obravnave, nadzorovane obravnave in obravnave v skupnosti se opredelijo z nacionalnim programom varovanja duševnega zdravja za obdobje najmanj petih let.

V nadaljevanju zakon podrobneje opredeljuje oz. določa pravice osebe v oddelku pod posebnim nadzorom, v varovanem oddelku in v nadzorovani obravnavi, posebne varovalne ukrepe, postopke pred sodiščem za zadeve po tem zakonu, postopke sprejema osebe na zdravljenje oziroma obravnavo, evidence in poročanje, nadzor, ima pa tudi kazenske določbe za primere kršitev določb tega zakona.

[Na vrh](#)

6. DOBRO JE VEDETI: **Web 3.0 – evolucija svetovnega spleta se nadaljuje**

Avtor: *Davor Krajec*

Bliža se dvajseta obletnica rojstva svetovnega spleta. Leto 1989 pomeni začetek novega poglavja v zgodovini, poglavja, ki je korenito zaznamovalo človekov vsakdanjik na vseh področjih njegovega delovanja. Krivec za rojstvo te briljantne pridobitve je Tim Berners Lee, človek z izjemno vizijo.

Prva faza svetovnega spleta, mnogokrat poimenovana Web 1.0, splet označuje kot svetovno knjižnico podatkov in informacij z neomejenega spektra področij. Uporabnik lahko s pomočjo iskalnikov bolj ali manj uspešno pride do željenih zadetkov, žal pa nima možnosti dodajanja ali spreminjanja le-teh. Razširitev funkcionalnosti je privedlo do svetovnega spleta druge generacije, to je Web 2.0. Mnogi imajo poimenovanje Web 2.0 za marketinško potezo, katere namen je popularizacija spleta. Bolj podroben pogled v ogrodje Web 2.0 nam razkrije, da ta opušča statično vsebino ter jo nadomešča z dinamično. Priča smo:

- sofisticiranim spletnim mestom, ki uporabnika uvrščajo na prvo mesto ter mu ponujajo možnost dodajanja in spreminjanja vsebine. Spletne trgovine npr. omogočajo dodajanje mnenj uporabnikov o nekem izdelku ali storitvi, kar bodočim obiskovalcem ponuja bistveno prijaznejšo uporabniško izkušnjo;
- spletnim mestom, ki povezujejo ljudi, kot so globalno uveljavljeni Facebook, MySpace, NetLog in mnogi drugi. V angleščini omenjena spletna mesta poimenujemo Social Networks;
- spletnim portalom, prek katerih uporabniki delijo vsebino z drugimi uporabniki. Vsem dobro poznana sta Youtube, platforma za objavo videovsebin, ter Flickr, eno izmed spletnih mest za objavo fotografij;
- novi načini pridobivanja informacij prek RSS novic, ki uporabniku omogočajo, da se preprosto naroči na informacije s svojega interesnega področja. Te prejme v svoj poštni predal, ki ga lahko pregleda tudi na svojem iPhoneu ob jutranji kavici;
- dostopu do svetovnega spleta prek različnih mobilnih odjemalcev, kot so mobilni telefoni, predvajalniki multimedijskih vsebin in hišni multimedijski centri. Kot zanimivost lahko dodam, da Gorenje konec leta na trg pošilja hladilnik z iPodom. Kaj bo mogoče početi s to posrečeno kombinacijo, prepuščam vaši domišljiji.

Trenutno se sicer res nahajamo še v objemu dobrot Web 2.0, vendar Web 3.0 že vztrajno trka na naša vrata. Spletni strokovnjaki predvidevajo, da bo Web 3.0 obdobje, ko bo svetovni splet postal naš osebni asistent. Natančno bo poznal naš osebni profil z vidika zgodovine naših spletnih iskanj. Še več, znal bo odgovoriti na zastavljena vprašanja in nam pomagal reševati raznovrstne probleme. Medtem ko Web 2.0 povezuje ljudi, Web 3.0 povezuje informacije v relevantne sklope. Za lažjo predstavbo uporabniške izkušnje v spletu nove generacije bom podal povsem praktičen primer. Družina s štirimi člani se je odločila za preživetje zimskega dopusta v enem izmed francoskih smučarskih središč. Za celotne počitnice namerava porabiti 2.000 evrov. Namestitev predvideva v apartmaju s tremi zvezdicami. Mlajšega od

otrok namerava vpisati v šolo smučanja. Z danes razpoložljivo spletno tehnologijo bi ta družina morala opraviti precej iskanj, da bi se dokopala do ponudbe, skladne z navedenimi željami. Spletno iskanje na osnovi vnesenih ključnih besed prikaže spletne strani, na katerih so te ključne besede prisotne. Relevantnost iskalnih zadetkov zato mnogokrat ne bo taka, kot bi si jo želeli. Web 2.0 še ne razume spletne vsebine. Tak način iskanja bi nam vzel precej časa, ki bi ga v nasprotnem primeru lahko preživeli z družino. Web 3.0 bo omogočal vpis željenih parametrov v iskalno polje. Iskalnik nam bo na osnovi teh parametrov postregel z relevantnim izpisom zadetkov, ki bodo omogočali poenostavljeno končno odločanje. To bo mogoče, ker bo Web 3.0 razumel spletno vsebino. Zadetki spletnih iskanj v Web 3.0 bodo veliko bolj relevantni. To bo svetovni splet prineslo tudi do tistih, ki si še upajo dvomiti o zmogljivosti »globalnih možganov«.

Oče svetovnega spleta T. Berners Lee nasprotuje številčenju posameznih razvojnih faz svetovnega spleta. Novo dobo spleta poimenuje semantični splet. Srce semantičnega spleta je tehnologija, ki uporabnikom omogoča iskanje željenih informacij ter korelacij med njimi ne glede na to, kje na spletu se iskani podatek nahaja. Gre za pomensko in ne sintaktično označevanje in povezovanje podatkov, s čimer lahko ti postanejo uporabni za strojno obdelavo. Semantični splet poseduje tri gradnike. Prve poimenujemo ontologije, ki so nekakšni slovarji znanja z definicijami, opisi lastnosti ter odnosi med njimi. Primera ontologije sta npr. avto z lastnostmi: znamka, letnik, število prevoženih kilometrov, cena v evrih, ter trgovec z lastnostmi: lokacija, telefonska številka. Drugi gradnik so metapodatki, ki opremijo druge podatke s podatki, so reference do pojmov, ki so definirani v ontologijah. Na ta način ustvarjajo globalni pomen podatkov. Primer metapodatkov je moj avto z lastnostmi: znamka BMW, letnik 2005, 64.000 prevoženih kilometrov, cena 35.200 evrov ali trgovec: lokacija Ljubljana, telefonska številka 01 2333321. Tretji gradnik so inteligentni programi (agenti), ki so sposobni analizirati metapodatke ter uporabiti ontologije, ki so prisotne na svetovnem spletu, da bi te metapodatke razumeli. Primer inteligentnega iskalnika: iskalni niz uporabnika – Najdi mi trgovce z rabljenimi avtomobili iz Ljubljane, ki prodajajo vozilo BMW letnik 2005 v cenovnem razponu od 30.000 evrov do 40.000 evrov.

Slovensko znanje in Web 3.0

ZDA in Evropa tekmujeta v razvoju nove generacije interneta, ki bo močno spremenil naša življenja. Slovenija bi lahko imela v tej tekmi nenavadno pomembno vlogo, ker ima veliko raziskovalcev na področju umetne inteligence, ki spretno črpajo evropski razvojni denar. Glavna razlika med tehnološkimi strategijami v Evropi in v ZDA je, da v ZDA razvoj usmerjajo garažna podjetja, v Evropi pa razvoj poteka od zgoraj navzdol z grandioznimi strateškimi smernicami in finančnimi paketi evropskih skladov. Zato ni nenavadno, da določen zanimivejši evropski izum, ki je zahteval več let dragega razvoja, s pridom komercializirajo v ZDA. Tako se je denimo zgodilo z glasbenim formatom MP3, ki so ga razvili že pred 20 leti v nemškem inštitutu Fraunhofer, tržila pa so ga ameriška podjetja. Podobno je bilo z izumom svetovnega spleta.

Mitja Jermol, Dunja Mladenič in Marko Grobelnik so raziskovalci z Odseka za tehnologije znanja Inštituta Jožefa Štefana, ki so med najuspešnejšimi pri pridobivanju sredstev EU za razvoj informacijske družbe. Intenzivno delajo na

projektih Web 3.0 – pametnega interneta, ki ga je že zdaj mogoče uporabiti v različnih gospodarskih dejavnostih.

Web 3.0 bo nova generacija pametnega interneta, ki bo razumel uporabnika. Računalniki še nekaj let ne bodo povsem razumeli ljudi, se pa temu postopoma približujemo. Računalnik loči osebek, povedek in predmet. Glavno vprašanje je še vedno, kako daleč so računalniki, ki bodo razumeli vsebino besedil. Za zdaj je raziskovalcem na IJS že uspelo računalnike naučiti, da prepoznajo osebek, povedek in predmet ter iz tega naredijo semantični graf. Precej uspešni so tudi pri nadomeščanju zaimka »he«, kar v 86 odstotkih naredijo pravilno. Veliko težje je računalnikom pravilno nadomestiti »they« ali »I«.

Tisti, ki so napovedovali, da bodo računalniki povsem razumeli ljudi v naslednjih desetih letih, so se ušteli. Računalniki se učijo postopoma, podobno kot otroci. Še vedno imajo veliko težav pri prepoznavanju, katera besedila so enaka, če denimo deset novinarjev poroča o istem dogodku. »Še najdlje pri razumevanju besedila so prišli pri ameriškem podjetju Cyc, ki ima sedež v Austinu, v Sloveniji pa imamo podružnico za Evropo, ki je v bistvu spin-off našega oddelka,« pravi Jermol. Vodja razvoja družbe Cyc je sam poiskal skupino raziskovalcev na IJS in jih povabil k sodelovanju pri skupnih projektih.

Najdlje so pri Cycu

Pri Cycu so računalnike že naučili, da razumejo približno 300.000 konceptov in nekaj milijonov relacij med njimi (v SSKJ je 200.000 besed, koncept pa je širši pojem od besede). Temu pravijo Cyc onthology. Cyc že omogoča, da računalnik, ki obdela bazo novinarskih člankov, odgovarja na vsebinska vprašanja iz članka. Ob razvoju Cycu se pojavlja zelo veliko raziskovalnih problemov, ki sprožajo vedno nove projekte. Eden izmed njih je, da veliko pisav še vedno ni digitaliziranih. Na IJS se med drugim ukvarjajo tudi z izdelavo razpoznavalnikov za te pisave.

Eden pomembnih projektov strojnega učenja je, kako zakodirati učbenike v takšno obliko, da bi lahko računalniku postavljali vsebinska vprašanja, na katera bi znal odgovarjati. Paul Allen, ki je skupaj z Billom Gatesom ustanovil Microsoft, nato pa je ustanovil korporacijo Vulcan (ta se med drugim ukvarja z Web 3.0), je pred leti razpisal nagrado. Dobil bi jo tisti, ki bi računalnik v treh mesecih naučil 150 strani kemijskega učbenika in odgovarjati na vprašanja, ki se pojavijo na maturi. To jim je sicer uspelo tudi v Cycu, vendar so bili stroški kodiranja znanja astronomski, približno 10.000 dolarjev na eno stran.

Učinkovitejši od Američanov

Na IJS zdaj delajo na podobnem projektu z delovnim naslovom Question Answering. Na tem projektu so približno pol leta delali trije ljudje, načrtujejo pa, da jim ga bo uspelo prodati. Za začetek bodo program namestili čez Wikipedio. Glavni cilj je, da bomo lahko Wikipedii postavljali vsebinska vprašanja. S podobnimi projekti se ukvarja tudi ameriška družba Powerset, ki razvija podobne programe, vendar so za primerljivi projekt porabili 40 milijonov dolarjev. »Powerset je eden najbolj razvinitih

startupov v Silicijevi dolini. Tam so tehnično veliko bolj napredni, tu pa imamo več ljudi s pravim znanjem za razvoj takšnih projektov,« meni Marko Grobelnik.

Da lahko računalnik razume svet, mora imeti model, s katerim ga lahko mapira. Programska oprema mora vsebovati model sveta, sicer ne razume ničesar. »To je enako, kot če bi vzeli v roke lokalni časopis v Španiji – ne bo nam veliko jasno, ker ne poznamo akterjev in njihovih medsebojnih odnosov. Potrebujemo kontekst in sposobnost sklepanja,« dodaja Marko Grobelnik.

Web 3.0 bo spremenil svet

Glede Web 3.0 je še vedno veliko različnih interpretacij. Na IJS ga razumejo kot splet, ki razume vsebino in lahko to znanje ponovno uporabi. Če so Web 1.0 predvsem baze besedil in Web 2.0 temelji na socialni interakciji med uporabniki interneta, se pri Web 3.0 premikamo proti temu, da se bodo računalniki znali dogovarjati in pogovarjati med seboj ter da bodo znali prepoznati potrebe uporabnikov. Če je značilni izdelek Web 2.0 Wikipedia, bo produkt Web 3.0 KB Pedia.

Razvoj Web 3.0 bo spremenil vse panoge, od izobraževanja in zdravstva do drugih storitev. Med računalniki bo bistveno višja interoperabilnost, kot je zdaj med ljudmi – in ko bodo na računalnik priključeni tudi senzorji zaznavanja okolice, računalniki pa bodo imeli sposobnost sklepanja, bo računalnik sam vedel, kaj naj nam ponudi.

Viri:

= Berners-Lee, Tim, Hendler, James and Lassila, Ora. "The Semantic Web." Scientific American. Maj, 2001.

<http://www.sciam.com/article.cfm?articleID=00048144-10D2-1C70-84A9809EC588EF21>

= Baker, Stephen. "Web 3.0." BusinessWeek. Oktober 24, 2006.

http://www.businessweek.com/the_thread/blogspotting/archives/2006/10/web_30.html

= Koražija, Nataša. "Slovenci na Web 3.0", Julij 02, 2008.

<http://www.finance.si/manager/?216974>

= <http://www.w3.org/2001/sw/>

[Na vrh](#)

7. TESTIRALI SMO: **WebVisum** – vaš novi spletni pomočnik

Avtor in sodelavec: *Davor Krajec*

Končno smo dočakali orodje za učinkovito prilagoditev spletne vsebine našim specifičnim potrebam. Izjemna pridobitev bo marsikaterega slepega / slabovidnega uporabnika povsem osamosvojila na področju uporabe spletnih vsebin. Uporabniki spleta z okvaro enega ali več zaznavnih organov počasi, a vztrajno postajamo enakopravni drugim spletnim uporabnikom. Izjemna zasluga gre konzorciju WAI – Web Accessibility Initiative, ki s svojim strokovnim pristopom že leta uspešno tlakuje pot univerzalni spletni dostopnosti s svojim referenčnim dokumentom WCAG – Web Content Accessibility Guidelines, ki v zadnji izvedenki nosi oznako WCAG 2.0. V agilno sinergijo univerzalne dostopnosti se v zadnjem času vključujejo tudi strokovnjaki za optimizacijo spletnih strani, ki v angleščini nosi okrajšavo SEO – Search engine optimization. Srce spletne optimizacije predstavljajo procesi in tehnike, ki neko spletno mesto preoblikujejo do te mere, da dosega čim višje rangiranje v glavnih spletnih iskalnikih, kot so Google, Yahoo, MSN in Ask.

Kljub vse večji osveščenosti o njeni po univerzalno dostopni spletni vsebini v realnosti še vedno kar mrgoli skrajno nedostopnih spletnih mest. Glavni kamen spotike z vidika univerzalne dostopnosti bodo še lep čas vsebine, ki jih spletni uporabniki ustvarjajo sami, pa tudi svetovne korporacije, ki so se zaljubile v možnosti oblikovalskih stvaritev s pomočjo Flasha. Seveda ne gre pričakovati, da bo vsak posameznik poznal pristope univerzalne spletne dostopnosti. V »boj« z nedostopno spletno vsebino od tega trenutka dalje vstopamo kar uporabniki sami. Precej dobrot sem vam predstavil v članku o novem spletnem brskalniku Firefox 3. Tokrat vam v uporabo podajam skoraj revolucionarno razširitev za Firefox 3, ki sliši na ime WebVisum. Razširitev WebVisum je namenjena širši skupnosti uporabnikov z namenom prevzeti nadzor nad nedostopno spletno vsebino. WebVisum omogoča modifikacijo oz. prilagoditev gradnikov spletnih mest, kar kot končni cilj zagotovi prijaznejšo uporabniško izkušnjo. Spletna mesta postanejo lažje berljiva, navigacija postane bolj logična in razumljiva, ker imena povezav jasno kažejo na vsebino ciljne spletne strani.

WebVisum uporabniku omogoča:

- označbo grafičnih elementov, vnosnih polj, spletnih povezav in drugih gradnikov s tagi. Z njihovo pomočjo navigiranje po spletnih mestih postane kontrolirano, uporabnik ni več prepuščen ugibanju, kje se nahaja in v kakšen vsebinski koncept spadajo posamezni elementi spletnega mesta. Še več, elementi, označeni s tagi, so dostopni celotni skupnosti uporabnikov razširitve WebVisum. Pika na i je zelo dobrodošla platformna neodvisnost. Konkretno to pomeni, da lahko uporabnik Linuxa koristi s tagi opremljeno spletno stran, ki jo je označil njegov kolega, ki uporablja Windows XP ali Windows Vista;
- OCR – optical character recognition – je izjemna funkcionalnost, ki iz slike brez dodatnega opisa, ki bi slepemu uporabniku jasno predstavil pomen slike, izlušči morebiten tekst. OCR v trenutni fazi razvoja ponuja luščenje teksta zgolj iz grafičnih menijev, ki slepemu uporabniku ne omogočajo razbiranje teksta posameznih postavk menija;
- prilagajanje visokoktrastnega načina prikaza spletnega mesta;

- zaustavitev avtomatskega osveževanja ter izklop Flash animacij;
- Identificiranje varnostne (validacijske) kode CAPTCHA v slabih 30 sekundah. CAPTCHA je varnostni mehanizem, ki preprečuje zlonamernim računalnikom (spammbotom), da bi se registrirali na forumih, blogih in drugih z registracijo opremljenih spletnih mestih.

Nekatera spletna mesta sicer ponujajo avdio razrešitev varnostne kode CAPTCHA, vendar za slepo-gluho osebo s tem problem ni rešen. Še vedno neupravičeno ostanejo brez vsem dostopne spletne vsebine. WebVisum to težavo odpravlja precej učinkovito, mogoče se sliši 30 sekund za razrešitev CAPTCHE veliko. Toda lahko vam povem povsem iz praktične izkušnje, da nekatera spletna mesta posedujejo tako kompleksen zapis CAPTCHE, ki ni berljiv niti za človeka z ostankom vida. Zasedil sem tudi spletne strani, ki varnostno kodo CAPTCHA zapisejo v več med seboj ločenih polj. To pa predstavlja nerešljiv problem tudi za zmogljivo orodje WebVisum. WebVisum lahko prenesemo iz spletnega mesta z naslovom: <http://www.webvisum.com/>. Naj vas opozorim, da WebVisum razširitve ni mogoče prenesti brez registracije, ki mora biti potrjena s strani njenih skrbnikov. V registracijskem obrazcu boste moreali opisati tudi zakaj želite uporabljati WebVisum. Povprečno boste na potrditveni email čakali slab dan ali dva. Se mogoče sprašujete, zakaj registracija. Predvsem zato, da se zagotovi uporabo razširitve zgolj in samo uporabnikom. Na ta način se preprečuje zlonamerne poskuse smetenja po forumih in blogih, ki bi jih razrešitev CAPTCHE omogočala.

V želji po čim bolj učinkoviti uporabi WebVisuma prilagam seznam nekaterih najpogosteje uporabljenih bližnjic, prek katerih boste še hitreje postali sam svoj gospodar nad spletno vsebino:

- CTRL + F2 sproži glavni izbirnik, prek katerega upravljate WebVisum;
- CTRL + ALT + 1 označi predizbran gradnik spletnega mesta (npr. vnosno polje spletnega obrazca);
- CTRL + ALT + 3 označi trenutni naslov spletne strani;
- CTRL + ALT + 5 izvede OCR izbrane slike z namenom luščenja morebitnega teksta;
- CTRL + ALT + 6 razreši varovalko CAPTCHA;
- CTRL + ALT + 7 označi spletno povezavo.

Ob koncu bi se zahvalil Alenki Beri, ki me je seznanila z obstojem razširitve WebVisum za spletni brskalnik Firefox 3. Vse bralce naprošam, da uredništvo RIKOSS-a obvestijo, če zasledijo kako orodje, ki izboljša in poenostavi uporabniško izkušnjo na svetovnem spletu. Z veseljem bomo orodje preizkusili in ga predstavili v eni od prihodnjih števil.

[Na vrh](#)

8. NAMIGI IN NASVETI: **Iskanje izgubljenega kazalca, kako najti star program**

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Iskanje izgubljenega kazalca

Slepim z ostankom vida ali močno slabovidnim se dostikrat zgodi, da ne najdemo kazalca (kurzorja) na zaslonu. Takrat mahamo z miško sem in tja, da zaznamo gibanje kazalca in s tem njegov položaj (prej in lažje zaznamo nekaj, kar je v gibanju, težje pa, če je v mirovanju). Takšne težave imamo lahko takrat, ko ima kazalec obliko široke puščice (ko s kazalcem kažemo na predmete in ukaze ter jih izbiramo), še posebno pa takrat, ko je kazalec v besedilu in ima obliko pokončne črte v obliki velike črke I. Takrat se nam dostikrat povsem izgubi na zaslonu in tudi mahanje z miško ne pomaga.

Obstaja pa zelo preprosta in učinkovita rešitev, ki nam pomaga poiskati izgubljeni kazalec. Napraviti moramo naslednje:

- odprimo nadzorno ploščo in mapo Miška;
- v podoknu Miška izberemo zavihek Možnosti kazalca;
- v zadnji vrstici spodaj označimo oz. odkljukamo polje pred Pokaži mesto kazalca, ko pritisnem tipko Ctrl;
- to izbiro še potrdi s pritiskom na gumb V redu.

Sedaj lahko izgubljeni kazalec poiščeš preprosto tako, da pritisneš na tipko Ctrl in okrog kazalca se bo na zaslonu zarisal krog, ki se skrči v položaj kazalca. Takšna preprosta pomoč bo marsikomu zelo uporabna in koristna.

Kako najti zelo star program

Včasih kdo od računalniških zanesenjakov išče kakšen starejši program, a ne želi piratskih oz. »skrekanih« izdelkov. Zelo dobra stran z preko 35.000 brezplačnimi programi se nahaja na spletnem naslovu www.archive.org. Ta spletna stran se posveča predvsem ohranjanju in urejanju starih in redkih, a popolnoma brezplačnih programov ter informacij o njih. V zbirki na tej spletni strani se nahajajo splošno dostopni programi, video novice o teh programih, predogledi, posnetki nekaterih kvalitetnih igralcev raznih iger, prispevki iz sveta obdelave in izdelave iger in še mnogo drugih zanimivih prispevkov. Da pa bi zbirka še naprej veselo rastla, pa lahko tudi sami prispevamo kakšen vnos. To bomo najlažje storili tako, da kontaktiramo osebo, ki skrbi za to zanimivo spletno stran, na naslovu info@archive.org. Programe iščemo na povezavi <http://www.archive.org/details/software>.

[Na vrh](#)

9. OGLASNA DESKA: **Novodobni človek v iskanju sreče**

Avtorica: *Metka Pavšič*

Meseca aprila smo članice Medgeneracijskega društva Korak organizirale v Mestni knjižnici Idrija javno predavanje dr. Sanje Rozman. Predavanju, ki je bilo zelo dobro obiskano je sledil intervju na radiu Odmev. V tem večeru je bilo podanih mnogo dobrih misli, ki so vredne razmisleka. »Zakaj jih ne bi podelili z bralci Rikossa«, me je prešinilo. Saj najbrž ni človeka, ki se v življenju ne bi spogledoval z vprašanjem sreče in zadovoljstva.... Zdi se mi, da je jesenski čas, ko se večeri daljšajo in postajajo vse hladnejši kot nalašč za oziranja v svoj notranji svet.

Dr. Rozmanova je takrat takole razmišljala o sreči: »Mislim, da v današnjem času ljudje izgubljam pravo perspektivo, oz. pravo razmerje med tem koliko sreče oz. koliko nesreče je normalno v človeškem življenju. S tem, da se človeku obljublja, da bo srečen, je možno marsikaj prodati in zato nas bombardirajo z vseh koncev in krajev z obljubami kako bomo strašno srečni, če bomo kupili ta mehčalec, to pralno sredstvo, to sredstvo za čiščenje, ali pa če bomo imeli veliko denarja, ta pravi avto, pravega partnerja. Skratka, mediji danes ustvarjajo predstavo, da moraš nujno nekatere stvari kupiti, jih imeti, si jih polastiti, sicer nisi srečen in tisto nekaj oni prodajajo.

Če pogledaš na ljudi z malo večje razdalje in z malo zgodovinske perspektive, vidiš, da niso ljudje vedno sreče dajali na prvo mesto. Gledala sem razstavo o faraonih; kaj vse so oni gradili zato, da bi ostalo za njimi, se pravi, da so vso svojo energijo in finance vlagali v to, da bi nekaj ostalo za njimi. To mi je dalo misliti: kaj bo pa ostalo za nami?

Menim, da si človek, ki si postavi za orientacijo kratkoročno srečo naredi levjo uslugo. V življenju se zgodijo tudi neprijetne stvari. Življenje je kot morje, ki niha - včasih malo gor, včasih malo dol. Ko se znajdeš v tej dolini med valoma, trenutno nesrečen, in če meniš, da zato s teboj nekaj ni v redu, da si nekaj narobe naredil, je to lahko usodno. Posledica tega je nenormalno hrepenenje po nekih čisto posebnih specifičnih stvareh, kar vodi v zasvojenosti.

Zasvojenost in hrepenenje po sreči, iskanje sreče sta povezani.

Kultura in tisto, kar nam sugerira da je nekaj s tabo v temelju narobe in da bi bilo bistveno bolje, če bi imel to ali ono. Tisti »če«, pa je tisto, za čemer tekamo celo življenje. Včasih se mi zdi, da so se ljudje znali bolj ustaviti, osredotočiti in se odločiti na podlagi drugih, globljih vrednot.

Verjetno je napačno tudi izhodišče, da je mogoče biti nenehno srečen, da je to neko trajno stanje, če se le primerno potrudiš, če pridobiš v svoje življenje prave stvari, če primerno preoblikuješ moža, če primerno natreniraš otroke itd.

Ampak sreča najbrž ni tako stabilno stanje, pač pa so vrhunci, ki jih je v življenju lahko le nekaj.

Mislím, da smo v življenju tako narejeni, da srečo kot trajno stanje hitro zamenjamo za naveličanost in to v tistem hipu, ko dobimo stvar za katero smo bili prepričan, da nas bo osrečila, če jo bomo le dobili. Tega morda ne ve samo tisti, ki stvari ne doseže.

Če bi bilo za srečo potrebno imeti tisto, kar je slovenska, kolektivna predstava o pravi sreči -prava družina, prava hiša, služba, ... bi bili tisti, ki to že imajo, neskončno srečni. Nisem cinična, ampak k meni prihaja veliko ljudi, ki se trudijo in zelo formirajo svoja življenja, da bi to dosegli.

Kaj naj bi dajalo našemu življenju smisel?

Mislím, da se je v življenju potrebno zaustaviti pri hrepenenju za to nedosegljivo utvaro in se ponovno vprašati, kaj so naše resnične vrednote.

Za orientacijo se včasih vprašam in to je vprašanje, ki ga tudi narekuje moja situacija: sem mama treh otrok, od katerih je starejša stara 28 let, mlajša deset in vmes še ena - skratka, so otroci generacije, ki je tako rada kritična do svojih staršev, postavlja vse na glavo in včasih imamo občutek, da smo mi, naša generacija staršev otrokom vse dali. A nam znajo tako zabrusiti nazaj: «Ja, vse razen tistega, kar sem potreboval za resnično srečo.» In ugotoviš, da ta naša predstava kaj sreča je - četudi damo vse, kar mislimo, da je potrebno za srečo – ne vzdrži, jih ne osreči. Osreči jih vse kaj drugega. Vsaka generacija pravzaprav išče srečo čisto sama. Velja to, kar so rekli že stari ljudje, da moraš prevzeti odgovornost zase in za svojo srečo in potem bo vsaj eden manj nesrečen na tem svetu in vsi ostali se morajo naučit skrbeti zase.

Je pa verjetno prav hlepenje za srečo tudi povod za to, da jo seveda iščemo na napačnih koncih, v zasvojenostih, navadah, ki zasvojijo. Kako najti moč za preskok v razmišljanju, obnašanju ...?

Zasvojenosti se da zdraviti, ni pa enostavno, ni lahko. To ni nekaj plehkega in banalnega, kar bi lahko nadomestili z tableto. Gre za to, da moraš kompletno spremeniti svoj način razmišljanja, da prenehaš ubirati lažje poti in začneš hoditi po pravi poti. Pravi v moralnem, odgovornem smislu, z uvidom kaj to je. Hkrati z vedenjem, da tega nikoli zanesljivo ne veš in zato se moraš sproti, vedno znova učiti. To je življenjska pot odgovornega človeka, ki se neprestano sprašuje o svoji poziciji v svetu. To je rešitev. So tudi ljudje, ki te odločitve ne morejo sprejeti. Ne moremo reči, da je njihovo življenje manjvredno ali več vredno. Vendar si ljudje, ki živijo v okolici človeka s katerokoli zasvojenostjo močno želijo, da bi se spremenil. Ampak tisto odločitev, ko se naenkrat v življenju odločiš in rečeš: Tako, na tak način nikoli več! - ta odločitev je nekaj kar ne more nihče drug sprejeti na mesto tebe.

Rekla bi, da ljudje, ki veliko časa in energije porabijo zato, da bi druge spremenili to mogoče počnejo zato, ker jim je to lažje, kot da bi morali narediti to pri sebi. «

[Na vrh](#)

10. NOVIČKE: Nokia N79 in N85, Tretjina Visto zamenja z XP, Kamera, ki posnema oko, Nova različica storitve za pošiljanje SMS iz računalnika

Avtor: Robert Hrovat Merič

Nokia N79 in N85

Za zglajeno zunanostjo Nokie N79 se skriva vgrajena navigacija, FM sprejemnik, hitra povezljivost, napredni internetni brskalnik, deset prednaloženih iger in kamera 5MP z optiko Carl Zeiss. V Nokii napovedujejo, da bodo N79 ponudili na trgu oktobra 2008. Ocenjena maloprodajna cena pred davki naj bi znašala okoli 350 evrov.

Nokia N85 se ponaša z 2,6-palčnim OLED zaslonom, deset igrami N-Gage, 8GB microSD kartico, glasbo in vgrajenim FM oddajnikom, 3.5 mm avdio vtičnico, kamero zmogljivosti 5MP z optiko Carl Zeiss, trimesečno licenco za uporabo glasovne navigacije in povezljivostjo 3.5 G HSD ter Wi-Fi za hiter prenos podatkov.

Vir: Računalniške novice

Tretjina Visto zamenja za XP

Raziskovalci so v eni svojih zadnjih raziskav razkrili, da je kar 35% uporabnikov računalnikov s prednameščeno Visto le-to zamenjalo z Windows XP. V raziskavi, ki je obsegala več kot 3.000 računalnikov, so ugotovili, da je več kot eden od treh računalnikov doživel menjavo Viste z XP; bodisi s strani proizvajalca, kot je na primer Dell, bodisi s strani samih kupcev, ki so računalnik kupili. Kljub slabim rezultatom, ki jih prinaša Vista, pa se je Microsoft intenzivno posvetil razvoju naslednje različice, ki naj bi popravila vtis. Priznali so, da so z Visto naredili kar nekaj napak, ki jim tudi močna marketinška strategija ni več kos. Čas je torej, da Microsoft razkrije kako bodo zasnovali naslednjo različico Windows 7.

Vir: Računalniške novice

Kamera, ki posnema oko

Raziskovalci dveh ameriških univerz so razvili digitalno kamero z ukrivljeno površino tipal, ki se zgleduje po človeškem očesu. Projekt, ki je nastal kot plod sodelovanja laboratorijev univerze v Illinoisu in Northwestern University, zbira svetlobo na ukrivljenem zaslonu, ki spominja na očesno retino. Za razliko od tega, današnji fotoaparati in kamere uporabljajo sistem optičnih leč, ki projicirajo sliko na ravno površino z vgrajenimi tipali. Ukrivljena površina odpravlja potrebo po uporabi projekcijskih leč. Predvsem pa odpravlja popačenje, ki nastaja pri pretvorbi slike na ravno površino. S pomočjo nove izvedbe bodo lahko čez čas naredili kompaktne fotoaparate brez velikih objektivov, ki znajo pravilno zajeti zelo širokokotne slike.

Vir: Revija Monitor

Nova različica storitve za pošiljanje SMS iz računalnika

Družba Mobitel je storitev M:Namiznik, ki omogoča pošiljanje SMS sporočil iz osebnega računalnika, le slaba dva meseca po uvedbi še nadgradila. Tako lahko omenjeno storitev sedaj uporabljajo tudi vsi Mobitelovi uporabniki, ki imajo na voljo internetni dostop in uporabljajo operacijski sistem Windows XP. Na začetku pa je bila storitev na voljo le uporabnikom operacijskega sistema Windows Vista.

Storitev M:Namiznik Mobitelovim uporabnikom omogoča pošiljanje večjega števila sporočil SMS, ki so lahko tudi daljša od 160 znakov, kar prek svojega računalnika. Pri tem lahko izkoristijo vse prednosti, ki jih ponujata računalniška tipkovnica in pregleden zaslon. Tako poslana SMS sporočila pa se prejemniku prikažejo, kot bi bila poslana iz GSM telefona. Pošiljatelju se poslana sporočila obračunajo skladno z Mobitelovim cenikom za pošiljanje sporočil SMS v domačem omrežju, tudi če se nahajajo v tujini. Poleg tega M:Namiznik prek storitve Monitor uporabnikom omogoča še celostno spremljanje porabe za svojo mobilno številko v tekočem mesecu.

Mobitelovi naročniki in Mobi uporabniki najdejo program M:Namiznik na Mobitelovih spletnih straneh (www.mobitel.si), v zavihku Moj Mobitel, in si ga nato prenesejo na svoj računalnik. Za uporabo M:Namiznika sta potrebna internetna povezava in operacijski sistem Windows Vista ali Windows XP. Sam program M:Namiznik je brezplačen.

Vir: Računalniške novice

[Na vrh](#)

=====

Oblika, ime in vsebina e-revije RIKOSS so avtorsko zaščiteni. Protizakonito je kopiranje, posredovanje ali kakršna koli drugačna uporaba brez pisnega dovoljenja uredništva.

Revijo ste v skladu s 45a. členom Zakona o varstvu potrošnikov prejeli na osnovi vaše prijave na spletnih straneh revije Rikoss ali na osnovi vaše ali prijateljeve elektronske prijave. V primeru, da ste pomotoma dobili e-revijo ali je ne bi želeli več dobivati, vas prosimo, da nam sporočite in IZBRISALI vas bomo iz seznama naročnikov.

Predloge/pripombe, naročila/odjavo, [pišite na uredništvo](#).

© 2002-2008, [Uredništvo Rikoss](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)